

ДО 55-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Й 30-РІЧЧЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І. Б. УСЕНКО

На початку 2012 року відзначив ювілей відомий український правознавець, визнаний фахівець у сфері історії держави і права та правових вчень **Ігор Борисович УСЕНКО**.

Професор, заслужений юрист України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2004 р.) І. Б. Усенко плідно працює на ниві історико-правової науки вже більше чверті століття. За багаторічну наукову, педагогічну і законотворчу діяльність він нагороджений вищою відомчою відзнакою Міністерства освіти і науки України – знаком «Василь Сухомлинський» (2006 р.), Почесною грамотою Верховної Ради України (2004 р.), Почесними грамотами Президії НАН України, Головархіву України, Спілки юристів України, Почесною відзнакою Київського міського голови; йому присуджувалися премії ім. М. П. Василенка НАН України (1994 р.), премії ім. Ярослава Мудрого Академії правових наук України та Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого (2005 р.). Не раз відзначався багатьма відзнаками міністерств, відомств і громадських організацій України (Держкомархівів України, Служби безпеки України, Спілки юристів України тощо). Він був визнаний лауреатом конкурсу Спілки юристів України на краще професійне досягнення «Юрист року 2001» у номінації «юрист – науковий співробітник».

Усенко Ігор Борисович народився 4 квітня 1957 р. у м. Києві в сім'ї юриста-правоохоронця. У 1977–1982 рр. навчався на юридичному факультеті Київського університету ім. Тараса Шевченка, а в 1982–1985 рр. – в аспірантурі Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України.

З листопада 1985 р. працює в Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України на посадах молодшого наукового співробітника, наукового співробітника (з 1987 р.), старшого наукового співробітника (з 1990 р.), завідувача відділу історико-політологічних досліджень держави і права України (з 1997 р.), завідувача відділу історико-правових досліджень (з 2003 р.).

Після проголошення державної незалежності України входив до Української комісії з питань правничої термінології при Президентові України та багатьох інших науково-консультативних, науково-методичних та експертних рад, був членом редколегії ряду юридичних, історичних і педагогічних періодичних видань. З 1991 р. – позаштатний науковий консультант Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони.

Брав участь в робочих групах по мовно-термінологічній експертизі тексту Конституції України та по розробленню проектів Основ законодавства України про охорону здоров'я, Законів України «Про Службу безпеки України», «Про державну таємницю», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про державну охорону органів державної влади України та посадових осіб», «Про Національний архівний фонд і архівні установи» тощо (всього понад двадцять законопроектів). Був одним з авторів офіційного перекладу тексту Конституції України російською мовою. За роботу по термінологічній експертизі (остаточному редагуванню) Конституції України у липні 1996 р. в числі

групи народних депутатів і провідних правознавців України був удостоєний звання «Почесний магістр права Центру правничих студій Київського національного університету ім. Тараса Шевченка і Української правничої фундації».

Основною сферою наукової діяльності вченого на сучасному етапі є історія держави і права України, історія української юридичної науки, проблеми законодавчої техніки та української юридичної термінології, науково-методичне забезпечення правової освіти школярів. Опублікував понад 1000 наукових праць, серед яких понад 30 індивідуальних та колективних монографій, підручників, навчальних посібників та інших великих праць.

І. Б. Усенко є визнаним фахівцем у галузі історії держави і права України й заслужено вважається фундатором київської наукової школи істориків права, а очолюваний ним відділ став визнаним в Україні центром історико-правових досліджень. Протягом останніх років правознавець став ініціатором започаткував такі нові напрями історико-правової науки як юридична біографістика, юридична історіографія та юридичне джерелознавство.

Зараз під керівництвом вченого здійснюється велика робота по створенню фундаментальної багатотомної «Історії українського права». Його праці використовуються в навчальному процесі практично в усіх провідних юридичних закладах України й відзначаються високим індексом цитування.

Одним з перших І. Б. Усенко почав опрацьовувати питання про юридичний механізм репресій періоду сталінщини, створювати об'єктивну картину діяльності радянських органів державної безпеки. Підготовлена під його редакцією (у співпраці з О. М. Мироненком) колективна монографія «Правова ідеологія і право України на етапі становлення тоталітарного режиму. 1929–1941» (К., 2001) є першою і досі єдиною у вітчизняній науці великою юридичною працею, присвяченою цьому періоду радянської державності.

Особливо слід відзначити заслуги І. Б. Усенка у розвитку правової освіти школярів. За його редакцією вийшов і перший в Україні підручник для школи з «Основ правознавства», який витримав два видання і був перекладений російською, румунською і угорською мовами. Був він й ініціатором створення та керівником авторського колективу першої (і досі єдиної) в Україні книги для вчителя «Конституція України і основи правознавства в школі» (К., 1999), та ряду інших навчально-методичних видань.

Вчений веде активну науково-педагогічну роботу, зокрема підготував 15 кандидатів юридичних наук, більшість з яких сьогодні вже є визнаними фахівцями зі своєї проблематики.

Науковець також бере активну участь у діяльності ряду громадських об'єднань. Він – співзасновник і перший віце-президент Міжнародної асоціації істориків права (МАІП) з часу її утворення – потужної міжнародної організації наукової громадськості, що об'єднує провідних істориків права, та аналогів якій до сьогодні немає на пострадянському просторі.

Він також є співзасновником Українського біографічного Товариства, член Української секції Міжнародного товариства прав людини, Спільки юристів України, Української правничої фундації, Спільки архівістів України, Української асоціації міжнародного права.

Його життєвий шлях сповнений невтомною працею, прагненням духовного й наукового поступу та втіленням новаторських ідей. Глибинними рисами його характеру є цілеспрямованість, наполегливість, постійне прагнення самовдосконалення, поєднання принциповості й толерантності.

У своїх наукових працях він завжди обстоює громадянську позицію, засновану на принципах людяності, патріотизму, вдумливого та дбайливого ставлення до історичного досвіду та наукових надбань попередників. Вченому належить незаперечний науковий пріоритет в опрацюванні історії наукових досліджень у Всеукраїнській (Українській) Академії наук. Значною мірою завдяки його зусиллям відбулася громадська, наукова і юридична реабілітація академіків М. П. Василенка, О. О. Малиновського, Ф. В. Тарановського, відновлена історична справедливість щодо десятків інших правознавців, які були репресовані або штучно викреслені з історії вітчизняної науки. Він є одним з основних ініціаторів створення і авторів-упорядників унікального видання – десяти томної «Антології української юридичної думки», яка стала настільною книгою для фахівців і широкого загалу.

Ігоря Борисовича поважають і цінують як толерантну, далекоглядну та щиру людину, тактовного й мудрого вихователя молодих науковців, – сильну особистість, вірного товариша й колегу.

Щиро вітаємо Вас, шановний Ігоре Борисовичу, з 55-річчям і зичимо Вам доброго здоров'я, творчих успіхів на науковій ниві та щастя в особистому житті.

*Дирекція Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України*

*Науковці відділу історико-правових досліджень
Інституту держави і права
ім. В. М. Корецького НАН України*

Редакція журналу «Правова держава»